

जन्मशताब्दी पुस्तकमाळा

साकार अने निराकार ध्यान

ॐ, भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो- ।
देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् ॥

अमिल विश्व गायत्री परिवार

<http://awgp.org>

साकार अने निराकार ध्यान

गायत्री मंत्र अमारी साथे साथे :

ॐ, ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ તત્સવિતુર્વરેણ્યં ભર્ગોદેવસ્ય ધીમહિ ધિયો યો નઃ પ્રચોદયાત્ ॥

દેવીઓ તથા ભાઈઓ !

હું આપને દીપકનું દૃષ્ટાંત આપીને સમજાવી રહ્યો હતો કે દીપક પ્રગટાવવાની સાથોસાથ અને દીપક પ્રગટાવ્યા પછી આપ એ ધ્યાનમાં રાખો કે ભગવાનની ભક્તિનો એક મૂળભૂત સિદ્ધાંત એ પણ છે કે માણસે બળવું પડે છે, ગળવું પડે છે. ભગવાનનો આ ભક્ત વડના ઝાડની જે મોટો તો થતો જાય છે એ અમે માન્યું, પરંતુ વડના ઝાડની જેમ મોટા થતા પહેલાં બીજે ગળવું પડશે. મહારાજ ! હું વૃક્ષની જેમ મોટો થઈ જઈશ ? ના, હું ગળવા તો ઇચ્છતો નથી ગમે તે થાય હું માલદાર બનવા ઇચ્છું છું. જાડો બનવા ઇચ્છું છું. બેટા, તું ઝાડો નહી બની શકે, તારાં સંતાનો બની શકે.

બેટા, જે પ્રેરણા હું આપી રહ્યો છું તે આપના મનમાં ગુંજતી રહે. આપ દીપક પ્રગટાવતા રહો અને આ વિચાર કરતા રહો કે અમારી હેસિયત નવટાંક જેટલી છે. અમારી અંદર જે સ્નેહ ચીકાશ લથબથ ભરેલી છે તેના દ્વારા અમે અમારી જાતને જલાવીએ છીએ અને સળગીને રોશની પેદા કરીએ છીએ, દિશા આપીએ છીએ, રોશની કેવી રીતે પેદા કરીએ છીએ ? સમુદ્રમાં વચ્ચે દીવાદાંડી જલતી રહે છે અને સળગીને ત્યાંથી નીકળનારા રાહદારીઓને, ચાલનારી નૌકાઓને રસ્તો બતાવતી રહે છે. આ તે બાજુએ ન જોશો, આ તરફથી જાવ. સ્વયં રાતમાં પ્રકાશસ્તંભ (લાઈટ હાઉસ) જલતા રહે છે.

રાતના સમયે ઉપર આકાશમાં તારાઓ જલતા રહે છે અને આપણને, ત્યાંથી નીકળનારાઓને રસ્તો બતાવતા રહે છે. આપ અહીંથી ચાલ્યા જાવ, ત્યાં થઈને જાવ.

તારલાઓ ! આથી આપને શો ફાયદો ? અમને એ ફાયદો કે આપને ઠેસ ના લાગે. આપ આપના રસ્તે જાવ તે માટે અમે અહીં રાતભર પ્રકાશતા રહીએ છીએ, કોણ જલતું રહે છે ? તારાઓ પ્રકાશતા રહે છે અને નાનાં બાળકો તેમને દુવા દેતાં રહે છે. થેન્કયુ, ટિંવકલ લિટર સ્ટાર, હાઉસ વ્હાઈ વંડર વ્હોટ વંડર વ્હોટ યુ આર... આકાશમાં ચકનારા તારલાઓ, ચમકો ચમકો તમે ઉપર ચમકતા રહો. તમારી જેમ અમને પણ રસ્તો મળતો રહે. આપ પહેલાં આકાશના તારાઓની જેમ જલો. ગાંધીજીએ જ્યારે હરિશ્ચંદ્રનું નાટક જોયું, ત્યારે તેમણે એ નિશ્ચય કર્યો કે હું પણ તેમની જેમ સત્યના માર્ગ ચાલીશ, હું પણ આવી શાનદાર જિંદગી જીવીશ.

બેટા, દીપક પ્રગટાવવાનો અર્થ એ છે કે આપણે પોતે જલીએ અને બીજાઓને પણ જલવા માટે પ્રોત્સાહિત કરીએ. આપણે આપણા જીવનમાં રોશની પેદા કરીએ, શાનદાર જીવન જ જીવીએ અને એટલી રોશની બીજાઓને પણ આપીએ. આ જ સિદ્ધાંત અપનાવીએ દીપક પ્રગટાવતી વખતે આ ભાવ હોવો જોઈએ, ના સાહેબ, દીપક પ્રગટાવવાથી ભગવાન પ્રસન્ન થાય છે.

કદાચ આપનાથી પ્રસન્ન થયા હશે, મારા ખ્યાલથી તે પ્રસન્ન ન થાય. ના મહારાજ, દીપક પ્રગટાવવાથી ભગવાન બહુ જ પ્રસન્ન થાય છે, પરંતુ ગાયના અસલી ઘી થી પ્રસન્ન થાય છે અને નકલી ઘી થી પ્રસન્ન થતા નથી. ભલે, પરંતુ મારો તો એવો ખ્યાલ છે કે આપણી જિંદગી દીપકની જેમ જલનારી હોય તો ભગવાન પણ આપણા ઉપર પ્રસન્ન થઈ જાય છે.

દૈવી કૃપા ક્યારે વરસશે ?

મિત્રો, ભગવાન આપણી નજીક છે. ભગવાનની કૃપા આપણી પાસે છે. જે ફળ ભક્તિ માટેનાં છે તે બધાં આપને મળતાં જશે. એકએક ફળ હું આપને નિશ્ચિતરૂપે અપાવી શકું તેમ છું, તેની ગેરંટી મારી પાસે છે. આપ જે દેવતાની કૃપા માટે કહો, તે દેવતાની આપ પર કૃપા કરાવી આપું. પરંતુ શરત એ છે કે આપનું જીવન ગંદું ન હોવું જોઈએ. ના સાહેબ, અમારું જીવન તો ગંદું જ રહેશે. ના બેટા, જીવન ગંદું હશે તો દેવતા પણ કૃપા કરશે નહિ.

મિત્રો, ભગવાનને જળથી સ્નાન કરાવવાનો મતલબ ચેતનાને સ્નાન કરાવવા સાથે છે. નહિ મહારાજ, ચેતનાને તો હું પછીથી સ્નાન કરાવીશ, પહેલાં પાણી મારા શરીરને સ્નાન કરાવીશ. બેટા, તું કેવી રીતે કરાવીશ તે જરા બતાવ તો ખરો. શરીરથી શું કામ ચાલી જશે ? મહારાજ, હું તો એમ જ સ્નાન કરી લઉં છું. તું નહાઈ લે છે તો એક વાત જણાવ કે તારી ચામડીનાં છિદ્રોમાં શું શું ભરેલું છે ? માંસ ભર્યું છે. અચ્છાં, તો તું એ જણાવ કે પૂજાની ઓરડીમાં માંસ લઈને જતો નથી ને ? ના મહારાજ, પૂજાની ઓરડીમાં માંસ તો નથી લઈ જતો. તું મોંએથી જ્યારે ભજન કરે છે તો તે પહેલાં તું કોગળા કરે છે ? હા મહારાજ, કોગળા કરી લઉં છું. મોંમાં ગંદી વસ્તુ તો નથી રાખતો ને ? ના મહારાજ, નથી રાખતો, એવું તો નથી બનતું ને કે તારા મોંમાં માંસની વાસ ભરાયેલી રહેતી હોય અને તું જપ કરતો રહેતો હોય છે, ના મહારાજ, મોંમાં માંસ ભરાયેલું રહેતું હોય તો હું જપ કેવી રીતે કરું ? એવું તો નથી બનતું કે સૂકા હાડકાં તું મુખમાં ભરી રાખતો હો અને રામનું નામ લેતો હોય ? જોજે, એવી ભૂલ કદી ન કરત. જો આ રીતે જપ કરવામાં આવે તો ભગવાન નારાજ થઈ જશે. ના મહારાજ, હું એવું તો નથી કરતો.

બહારની નહિ, ભીતરની સફાઈ

મિત્રો, જ્યાં શાસ્ત્રોમાં સ્થાનનું વર્ણન છે, ત્યાં શરીરને ધોવાનો સિદ્ધાંત નથી. શરીરને ધોવાનો મતલબ ઇચ્છાઓ, ભાવનાઓ, વિચારણાની સફાઈ સાથે છે. જેઓ કેવળ પોતાના શરીરને સુગંધી બનાવતા રહે છે અને શરીરને કેટલીય વાર ધોતા રહે છે. કોઈ આખો દિવસ પાઉડર લગાવતા રહે છે, કોઈ અત્તર લગાવતા રહે છે, કોઈ ક્રીમ લગાવતા રહે છે. કોઈક સુપર લક્ષથી સ્નાન કરે છે, કોઈ સારામાં સારા સાબુથી સ્નાન કરતો રહે છે. નહાવાની બાબતમાં તો તે લોકોને જુઓ, જેઓ પોતાના શરીરને ધોતા રહે છે, પરતુ ભીતરથી કેવાં ધંધા કરતા રહે છે ! કેવાં કેવાં માર્ગે પૈસા કમાતા રહે છે ? એમાં ભીખનો પણ સમાવેશ થાય છે. બેટા, જો આપણે ભીતરની સફાઈ પણ રોજ રોજ કરીએ તો ભગવાન પણ પ્રસન્ન થશે અને આપણો આત્મા પણ. શરીરને ઓછું ધોયું તો કાંઈ વાંધો નહિ.

બેટા, તું સમજતો કેમ નથી, સ્નાન કરવું તે એક સિદ્ધાંત છે કે આપણું મન અને આપણી ચેતનાઓ શુદ્ધ થવા જોઈએ. દેવપૂજનથી પણ અમારો મતલબ આ જ છે.

મિત્રો, જપ કરવાનો શો અર્થ છે ? જપ કરવાથી આપણો મતલબ દેવપૂજન સાથે છે. તેમાં દેવપૂજનની સાથે આત્મશોધનની બે ક્રિયાઓ જોડાયેલી છે. આ બીજું ચરણ છે જપનું અને ત્રીજું ચરણ છે ધ્યાનનું. જપ અને ધ્યાનને અમે ભેળવી દઈએ છીએ. બંનેને ભેળવી દેવાથી એક પ્રક્રિયા બને છે. નહિતર જપ અધૂરાં રહી જશે. જો આપ ધ્યાન ન કરતા હો તો આપનો જપ અધૂરો છે. જપ કરતી વખતે લોકોની ફરિયાદ હોય છે કે મન ભાગતું રહે છે. બેટા, મન ન ભાગે એટલાં માટે અમે જપની સાથોસાથ બે પ્રકારના ધ્યાન પણ બતાવતા રહીએ છીએ. મોટે ભાગે એક એક સાકાર ધ્યાન બતાવતા રહીએ છીએ અને બીજું નિરાકાર ધ્યાન.

સાકાર ધ્યાનનું સ્વરૂપ

બેટા, સાકાર ધ્યાન એ છે કે ગાયત્રી માતાની કૃપા અમારા ઉપર વરસે છે. ગાયત્રી માતા શું છે ? ગાયત્રી માતા તે છે કે જેમાં આપણે યુવાન સ્ત્રીને માતાના રૂપે જોવાનું શરૂ કરીએ છીએ. જે સદ્બુદ્ધિની દેવી છે, જે સદ્વિવેકની દેવી છે. સદ્વિચારણાઓની દેવીઓનું નામ ગાયત્રી છે. ગાયત્રી દેવી છે મહારાજ ? હા, દેવી છે. તો તે આપને ખૂબ સામાન આપી જાય છે ? હા બેટા, પહેલાં દેવી ક્યારેક આવતાં હતાં, પરંતુ હવે એમને એ વિચાર આવ્યો કે દેવી છે કે નહિ, તેથી અમે અમારા ગુરુનું ધ્યાન ધરવું શરૂ કરી દીધું છે.

ગુરુનું ધ્યાન ? હા બેટા, અમે અમારા ગુરુનું ધ્યાન ધરીએ છીએ. ગુરુને અમે જોયા છે. તેમના વિશે અમને વિશ્વાસ છે. ગાયત્રી માતા વિશે તો અમને એ વિશ્વાસ થઈ ગયો છે તે જેમની મુખાકૃતિ અમે માની લીધી છે, તે મુખાકૃતિ અમારી કલ્પનાની છે. શું આ કલ્પના છે ? હા, એ કલ્પના છે – સિદ્ધાંતોની, આદર્શોની-આ આદર્શ છે. કયો આદર્શ ? જેમાં અમે યુવાન સ્ત્રીને જે ભાવનાથી અને જે દૃષ્ટિએ જોઈએ છીએ તે, અમારી માની નજરે જોઈએ છીએ. આ ભાવનાનું નામ જ ગાયત્રી છે.

મિત્રો, કોઈ યુવાન સ્ત્રી આપણને જોવા મળે અને આંખોમાં એવો ભાવ આવે કે તે આપણી માં છે, તો અમે માનજો કે આપને ગાયત્રી આવડી ગઈ. જેવી રીતે એક યુવાન મુસ્લિમ મહિલાને જોઈને શિવાજીના મનમાં એવો ભાવ ઉદ્ભવ્યો કે કાશ, આ મારી માતા હોત તો સાડું થાત. અર્જુન પણ એક વખત દેવલોકમાં ગયો. દેવલોકમાં અર્જુનને કયા કયા ઉપહાર મળતા જોઈતાં હતાં ? તેની કસોટી કરવા માટે દેવોએ શું કર્યું ? તેમણે વિચાર્યું ઉપહાર તો પછીથી આપીશું, પહેલાં એ જોઉં કે તે તેને લાયક છે કે નહિ. તેમણે સ્વર્ગની સૌથી વધુ સુંદર મહિલા ઉર્વશીને તેની પાસે મોકલી, ઉર્વશી જ્યારે તેની પાસે ગઈ તો એમ કહેવા લાગી કે અર્જુન, દેવતાઓએ મને તમારી પાસે મોકલી છે. હું તમારી પાસે વિનંતી કરવા અને એમ કહેવા આવી છું કે તમારા જેવું બાળક મને જોઈએ. તે (અર્જુન) સમજી ગયો કે આખો શો અર્થ થાય.

અર્જુને કહ્યું - અચ્છા, તમને મારા જેવું બાળક જોઈએ, પરંતુ આપ જે રીતે ઇચ્છો તે રીતે બાળક ન જન્મે અને છોકરી જન્મે તો ? અને પછી તે મારા જેવો ન હોતાં પાંગળો કે અંધ જન્મે તો ? આપ મારા જેવો જ પુત્ર ઇચ્છો છો તો તે એક જ છું. ભગવાને જેટલાં જાનવર બનાવ્યાં તે બધા એકસરખાં જ બનાવ્યાં. વૃક્ષો પણ એકસરખાં જ બનાવ્યાં, બીજું એવું વૃક્ષ પણ નથી બનાવ્યું. એક ઝાડનું જેવું પાંદડું હોય છે, એવું બીજું પાંદડું બીજા વૃક્ષનું દુનિયાભરમાં બનાવ્યું નથી. તે દરકે ચીજ અલગ બનાવે છે, બીજી તો તે બનાવતો જ નથી. હું પણ ભગવાન દ્વારા જેવો બનાવવામાં આવ્યો છું તેવું હે એક જ છું. બીજો તો ભગવાન બનાવવાના નથી. એટલાં માટે મારા જેવો તો એક માત્ર હું છું અને આપની વિનંતીનો સ્વીકાર કરું છું. આપના આદેશને હું માન આપું છું, તેથી આજથી હું આપનો પુત્ર બનું છું તો પધારો માતાજી, કપાળ પર તિલક લગાવો અને આજથી હું આપનો પુત્ર છું અને આપ મારાં માતાજી છો.

સિક્કાંત જીવનમાં ઉતરે : આ શું છે ? બેટા, આ એક બુદ્ધિ છે, એક વિચારણા છે, એક સંકલ્પ છે, એક સિક્કાંત છે. જો આ સિક્કાંત અમારા અને આપના મનમાં આવે તો તે આપની અંદર છે, તો આપ ગાયત્રીના ઉપાસક છો. અમે તેના શિક્ષણ માટે માળખું બનાવી રાખ્યું છે.

હંસ જેના પર ગાયત્રી સવાર થયેલ છે, તે ગાયત્રી દરેક પર સવાર નથી થતી ? કેમ મહારાજ ? અમારે ત્યાં તો છે આ ભેંસ. તેના પર બેસાડીને લાવીએ તો ગાયત્રી આવશે ? ના બેટા, તેના પર નહિ આવે. તો મહારાજ, અમારી પાસે ઘોડા છે. ઘોડા પર બેસાડીને લઈ આવીએ ? ના બેટા, તે ઘોડા પર પણ નહિ આવે. તો મહારાજ, ગાયત્રી માતાને બોલાવી લાવવા અમે રિક્ષા લઈને જઈએ ? રિક્ષામાં બેસાડીને લઈ આવીએ. તે રિક્ષામાં બેસીને આવશે જ.

ના બેટા, તે રિક્ષામાં પણ નહિ આવે. ગાયત્રી માતાને લાવવા હોય તો બેટા, હંસ સિવાય તે બીજા કશા પર નહિ આવે. મહારાજ, હંસ તો બેકાર હોય છે. બીજી કોઈ સવારી પર નથી આવી શકતાં ? ઘોડા કહો તો ઘોડો લાવી દઉં, હાથી કહો તો હાથી લાવી દઉં. ઘોડા કે હાથી પર તો તે કદીય બેસતાં નથી. તે તો હંસ પર જ બેસે છે. ‘હંસ’ નો શો અર્થ થાય ? હંસનો એ અર્થ થાય છે કે એ વ્યક્તિ- જે પરિશુદ્ધ થયેલ હોય. જેણે પોતાનાં વસ્ત્રોને ધોઈને સાફ બનાવ્યાં હોય. હંસનો મતલબ છે એવી વ્યક્તિ જેને મોતી ચરવાની આદત હોય, જે કીડા મકોડા ન ખાતી હોય. હંસનો મતલબ છે એ વ્યક્તિ જે દુધ અને પાણીને અલગ અલગ તારવાનું જાણતી હોય. મહારાજ, આવો હંસ કોણ હોય ? કોઈ નથી હોતું બેટા, તે તો હું અને તું હોઈ શકીએ.

દોસ્તો, હંસ એક કલાકાર છે. જેવા હંસની આપણે કલ્પના કરી છે, તેને દૂધ અને પાણી ક્યાંથી મળશે ? દૂધ અને પાણીને તે કેવી રીતે અલગ કરી શકે છે ? આ તો એક અલંકાર છે. હંસ-જે ગાયત્રી માતાનું વાહન છે, એવા ભક્ત આપણે બનવું જોઈએ, અર્થાત્ આપણું જીવન એવું બનવું જોઈએ જેવું હંસનું જીવન હોય છે. ત્યારે જ ગાયત્રી માતા આપણા ખભા પર સવાર થશે, આપણી પીઠ પર સવાર થશે. આપણા મસ્તક પર સવાર થશે. આપણા પર તેની છત્રછાયા બની રહેશે. તેનો અર્થ ? બેટા, તેનો મતલબ એ છે કે આપણે ધ્યાન ધરવું જોઈએ, કોનું ? સાકાર ગાયત્રી માતાનું. ગાયત્રી માતા આપણને સ્નેહ આપે છે. ભગવાનને જ્યારે આપણે માતાના ભાવથી માનીએ છીએ ત્યારે ભગવાન આપણને શું આપે છે ? સ્નેહ આપે છે, આપણને કડુણા આપે છે, આપણને દયાળુતા આપે છે અને આપણને શ્રદ્ધા આપે છે.

નિરાકાર ધ્યાન આવી રીતે કરીએ.

મિત્રો, બીજું ધ્યાન અમે સવિતા (સૂર્યનું) કરાવીએ છીએ, જેને અમે નિરાકાર ધ્યાન કહીએ છીએ. તે આપણામાં શક્તિ પૂરે છે. મહારાજ, અમે સવિતાનું ધ્યાન શરૂઆતમાં જ ધરીએ ? ના બેટા, શરૂઆતમાં ન કરીશ. પહેલાં માતાનું ધ્યાન કરજે, પછીથી સવિતાનું ધ્યાન કરજે. સવિતા શું આપે છે ? બેટા, સવિતા બધો માલસામાન આપે છે. શું શું સામાન આપે છે ? પિતા શું આપે છે ? પિતા, પુત્રના અભ્યાસ માટે ફી આપે છે, પોતાની કમાણીનું મકાન આપે છે અને તારી પત્નીને ઘરેણાં બાવીને આપે છે. ક્યાંક સારી નોકરી માટે ભલામણ લઈ જાય છે. બેટા, બાપની પાસે માલ છે અને અમ્મા પાસે માલ નથી. તો પછી અમ્મા પાસે શું છે ? બેટા તેની પાસે પ્યાર છે, દુલાર છે. તને પોતાની છાતી સાથે એ જ ચાંપી રાખશે. દૂધ તે જ પિવડાવશે. તું જ્યારે ગંદકી કરીશ ત્યારે ઘોંસે પણ તે, પ્રેમ પણ તે જ આપશે. અને બાપ ? બાપની પાસે ટટ્ટી કરીશ તો તે કહે છે અરે, આને અહીંથી લઈ જા, તેની ટટ્ટી સાફ કર. મારો ઝભ્ભો પણ ઘોંઈ નાખજે અને કપડાં પણ ઘોંઈ નાખજે. અરે, તો તમે પોતે કેમ નથી ઘોંટા ? ના સાહેબ, આ મારું કામ નથી. બેટા, બાપ કહે છે કે બાળકને લઈ જાવ અહીંથી અને તેને સાફ કરો અને તેનો ઝભ્ભો પણ લઈ જાવ. જો , બધું ગંદું કરી નાખ્યું છે. બીજો ઝભ્ભો લાવ, તે બાળક પર ખિજાય છે. તેની મા પર પર ક્રોધે ભરાય છે અને પોતાના પર ખીજે ભરાય છે.

કોણ રોષે ભરાય છે ? બાપ-બાપ કોણ છે ? સવિતા આપણો પિતા. એક આંખ પ્યારની અને બીજી આંખ સુધારણાની. પ્યારની આંખ ગાયત્રી માતા પાસે છે અને સુધારણાની આંખો સવિતા પાસે છે. સ્નેહ જે આપણી પ્રારંભિક આવશ્યકતા છે. તે આપણને ગાયત્રી માતા પાસેથી મળે છે અને શક્તિ આપણને સવિતા પાસેથી મળે છે. બંનેની ઉપાસનાની જરૂર છે. ધ્યાન ધરતી વખતે આપે એ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે જો આપ પ્રારંભિક ઉપાસક છો, તો આપે ગાયત્રી માતાનું ધ્યાન ધરવું જોઈએ. ધ્યાન કરવું જોઈએ કે સદ્બુદ્ધિરૂપી માતા, સદ્વિવેકને માતા, સદ્જ્ઞાનરૂપી માતા, કરુણામતી માતા, પ્રેમરૂપી માતા પોતાનું અમૃત સમું દૂધ આપણને પિવડાવે છે. આ દૂધ પીને આપણી નસો અને નાડીઓ શુદ્ધ પવિત્ર થતી જાય છે.

આપણે સ્નેહથી સભર બની રહ્યા છીએ, કોમળતાથી સભર બની રહ્યા છીએ. આપણું જે દુષ્ટ મન છે, તેની અંદર કોમળતા તો પેદા થવી જો જોઈએ. સરસતા તો પેદા થવી જ જોઈએ, શ્રદ્ધા તો પેદા થવી જ જોઈએ.

મિત્રો, આપણી પ્રારંભિક આવશ્યકતા છે સૌમ્યતાની, કરુણાની. અત્યારે તો આપણો સબંધ બધી જગ્યાએ નિષ્ફુરતાથી ભરેલો પડ્યો છે. જ્યારે તેમાં દયા ભાવના આવી જાય., શ્રદ્ધા આવી જાય તો પછી આપણે એમ કહેવાના અધિકારી છીએ કે ભગવાન અમને શક્તિ આપો. આપનામાં શક્તિ આવી ગઈ ક્યારે ? જ્યાં સુધી આપ શુદ્ધ-પવિત્ર નથી બન્યા, તો આપને નુકસાન પહોંચશે. દુર્વાસા ઋષિએ પોતાના ક્રોધનું સમાપન નોતું કર્યું અને તેઓ ઉપાસના કરવા લાગ્યા તો તેમના ક્રોધમાં વૃદ્ધિ થઈ ગઈ. વિશ્વામિત્ર જ્યાં સુધી પોતાની જાતને સંશોધિત કરવાની પૂરી પ્રક્રિયા નહોતા કરી શક્યા અને તપસ્યા કરવા લાગ્યા. તે તપમાં, ભજનમાં લીન રહેવાનું પરિણામ એ આવ્યું કે તેમની કામવાસના વધારે ઉદ્દીત થઈ ગઈ. તેમના પરિણામે અંતે શું થયું ? બેટા, અપ્સરાથી તેમને ત્યાં એક પુત્રી જન્મી હતી - તને તેની ખબર નથી. વિશ્વામિત્ર ઋષિ પાસે એક મેનકા નામે અપ્સરા આવી હતી. તેણે પ્રેમનું ચક્કર ચલાવી વિશ્વામિત્ર સાથે લગ્ન કરી લીધાં. મહારાજ, શું આવું બની શકે ? હા બેટા, એવું બની શકે છે એટલાં માટે શક્તિ પ્રાપ્ત કરતાં પહેલાં પવિત્રતાની અને આત્મશંધોનની જરૂર છે. આપ સંશોધન પ્રાપ્ત કરી લો ત્યારે આપ સવિતાનું ધ્યાન ધરવું જોઈએ.

શક્તિની સાધના

સવિતાનું ધ્યાન ધરવા માટે અમે આપને થોડીક બાબતો જણાવીએ છીએ, યુક્તિ બતાવીએ છીએ, થોડીક જાણકારી આપીએ છીએ. સવિતાનું ધ્યાન કેવી રીતે કરાવવામાં આવશે, તેનું સેમ્પલ અમે બતાવીએ છીએ. ધ્યાન કેવી રીતે કરાવવામાં આવશે ? ધ્યાન કરાવો મહારાજ. બેટા, અમે બ્રહ્મવર્ચસની સાધના કરાવીશું. તે કરાવતાં પહેલાં અમે આપને પ્રારંભિક શિક્ષણ એટલાં માટે આપી રહ્યા છીએ કે શું આપ આપનું સંશોધન કરી શકો છો ? શું આપને માટે તે શક્ય છે ?

શું આપ આપનું ચિંતન અને વિચારો બદલી શકશો ? જો હા, તો અમે આપને શક્તિ અપાવીશું. બ્રહ્મવર્યસ સાધનામાં અમે આપને શક્તિ પ્રદાર કરવા માટે બોલાવીએ છીએ, પરંતુ આપના માટે શરત એ છે આપ આપના વર્તમાન જીવનનું ખુદ સંશોધન કરી લો, કેમ કે ત્યારે જ શક્તિ મળશે તે આપના જીવન માટે લાભદાયક નીવડી શકે છે. આપનું તે કલ્યાણ કરી શકે છે. અન્યથા જો શક્તિ મળી, તો આપનું પેટ ફાટી જશે. આપ એ શક્તિને સહન કરી શકશો નહિ.

મિત્રો, શક્તિ મેળવી લેવાનું મુશ્કેલ નથી. શક્તિ પચાવવી-ટકાવવી મુશ્કેલ છે. બેટા, ઘીમાં ખૂબ તાકાત હોય છે. ઘી મેળવવાનું મુશ્કેલ નથી. તારી પાસે જો પચ્ચીસ રૂપિયા હોય તો તે મને આપ. હું તારે માટે એક કિલો ઘી આવી દઈશ. પછી તો મહારાજ, હું તે ખાઈ લઉં ને ? ખાઈ લે બેટા, તારા ચહેરા પર ચમક આવી જશે. તું જોડો બની જઈશે. અચ્છાં લાવો. એક કિલો ઘીનો ડબ્બો છે, હું તો આજે જ ખાઈ જાઉં છું. બેટા, તે પચશે નહિ. હજમ ન થવાથી તને તારું જ ઘી નુકસાન કરશે, તારા પૈસા પણ ખર્ચાઈ જશે, તને ઝાડા થઈ જશે, તને ઊલટી પણ થઈ જશે. શક્તિ મેળવવી અને ભગવાનની કૃપા મેળવવી મુશ્કેલ નથી. ના મહારાજ, તે બહુ મુશ્કેલ છે. ના બેટા, તે કાંઈ મુશ્કેલ નથી. જો તે મુશ્કેલ હોય તો ચાલ, હું તારી સાથે આવું છું. મારા ગુરુ મને સહાય કરે છે. શી સહાય કરે છે ?

સર્વ શ્રેષ્ઠ ધ્યાન : ગુરુનું ધ્યાન

મિત્રો, સવારના સમયે જ્યારે હું અહીં આવું છું તો તેની પહેલાં હું મારા ગુરુ સન્મુખ બેસું છું. અમારા બંને વચ્ચે એવા સૂત્ર સંબંધો સ્થાપિત થઈ ગયા છે કે તેમનું શરીર તો કોણ જાણે ક્યાં હોય છે અને મારું શરીર અહીં હોય છે. તો પણ અમે બંને પાસેપાસે બેઠેલી બે વ્યક્તિઓની જમે વાતો કરતા રહીએ છીએ, ચર્ચા કરતા રહીએ છીએ સલાહ- મસલત કરતા રહીએ છીએ કે શું કરવું જોઈએ અને શું ન કરવું જોઈએ ? મને શી શી તકલીફો પડે છે અને કેવી મૂંઝવણ આવી જાય છે અને તેનો શો ઉકેલ હોઈ શકે ? ઘણી બધી બાબતો પરત્વે આપસમાં જેવી રીતે બે મિત્રો બેસીને વાતો કરે છે, એવી જ રીતે અમે બંને વાતો કરીએ છીએ,

તો મહારાજજી, અમને પણ આ લાભ મળી શકે છે ? બેટા, આવો લાભ તો હું તમને અપાવી શકું છું. પરંતુ પહેલાં તુ તારા કર્તવ્યનું પાલન કર અને ન કરે તો ભલે હું તો કરી શકું છું.

મિત્રો, પ્રાતઃકાળે ચારથી પાંચ વાગ્યાનો મારો સમય પોતાનાં બાળકો માટે, પરિજનો-પરિવાર જનો માટે હંમેશાં માટે સુરક્ષિત છે. ચારથી પાંચ વાગ્યાના સમયમાં જ્યારે પણ આપને આવશ્યકતા જણાય, જરૂર ઊભી થાય, ગુરુજીને કોઈ વાત પૂછવી હોય, મસલત કરવી હોય અથવા કોઈ સલાહ લેવી હોય અથવા કોઈ શક્તિની જરૂરત હોય અથવા કોઈ સહાયની જરૂર હોય તો તે વખતે ચૂપચાપ ઊઠીને બેસી જજો. ગુરુજી, સ્નાન કરી લઉ ? ના બેટા, કરી શકે તો કરી લે, નહિ તો સ્નાન કર્યા વિના જ બેસી જજો. બેસીને એ ધ્યાન કરજો, જેવી રીતે હું મારા ગુરુનું ધ્યાન કરું છું કે હું મારા ગુરુની ગોદમાં બેઠો છું તેઓ મારા મસ્તક પર હાથ ફેરવતા જાય છે. ત્યારે મને બહુ મજા પડે છે. ગાયત્રી માતા બાબતે તો એ પણ ધ્યાનમાં આવે છે કે આ આપણી કલ્પનાની એક મૂર્તિ છે. આવું ધ્યાન આવે છે ત્યારે મારું મન ડામાડોળ થઈ જાય છે. હવે એવું થવા લાગ્યું છે, જેમને મેં જોયા છે, જેમને જાણ્યા છે, જેમના પર મને વિશ્વાસ છે, જેમને હું ભગવાન માનું છું અને હું તેમનો જ દાસ છું – તેમના વિશે આવો સંદેહ ઉત્પન્ન થતો નથી. સંકલ્પ-વિકલ્પ જન્મતા નથી, ચહેરો પણ યાદ કરવો પડતો નથી.

મિત્રો, જે ગુરુજીને મેં જાણ્યા છે, જોયા છે, પરખ્યા છે, જેમની અપાર કૃપાનો બોજ મારા ઉપર છે, જેમની સાથે હું લડી -ઝઘડી પણ શકું છું. તો તેમને હું ભગવાન શા માટે ન માનું ? જ્યારે મારે કલ્પના જ કરવી પડી તો શ્રીકૃષ્ણની કલ્પના, શેષશાયી ભગવાનની કલ્પના કરી, પરંતુ પછી જોયું કે આપણે ત્યાં શ્રીકૃષ્ણની જે તસવીર ટીંગાડેલ છે, તો તેમાં કોઈનું મુખ લાંબું છે, કોઈનું નાક પહોળું મોટું છે. કેમ સાહેબ, શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનનું નાક લાંબું હતું કે પહોળું હતું ? ના બેટા, મને ખબર નથી. તું જ બતાવ કે પહોળા નાકવાળા શ્રીકૃષ્ણ છે અથવા સાંકડા નાકવાળા શ્રીકૃષ્ણ છે ? બેટા, આ તો તસવીર બનાવનારાઓએ બનાવેલી છે, અસલી શ્રીકૃષ્ણ કેવા હતા તેની તો ખબર નથી.

અસલી શ્રીકૃષ્ણ જેવો તું છે એવા પણ હોઈ શકે. મહારાજજી, તે તો ખૂબ જ સુંદર હતા. કદાચ તેઓ ખૂબસૂરત પણ હોઈ શકે, કુરૂપ પણ હોઈ શકે અસલી શ્રીકૃષ્ણ કેવા હતા તેની મને ખબર નથી. આ તસવીર આપણે બનાવી છે. જો આપણે જ શ્રીકૃષ્ણની તસવીર બનાવી શકતા હોઈએ તો આપણે તે આપણા મન પ્રમાણે કેમ ન બનાવીએ ? આજની વાત સમાપ્ત. ઓમ્ શાંતિ:

ધ્યાન ધારણાનું મહત્વ પણ સમજો.

ધ્યાન એક એવી વિદ્યા છે. જેવી આવશ્યકતા આપણને લૌકિક જીવનમાં પણ પડે છે અને આધ્યાત્મિક અલૌકિક ક્ષેત્રમાં પણ તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. ધ્યાનને જેટલું સશક્ત બનાવી શકાય, એટલું જ એ કોઈ પણ ક્ષેત્રમાં ઉપયોગી સિદ્ધ થઈ શકે છે. માણસને જે કંઈ મળેલું છે તેનો બરાબર ઉપયોગ તથા જે મેળવવું જોઈએ તેના પ્રત્યે પ્રખરતા, બંનેય દિશાઓમાં ધ્યાન બહુ ઉપયોગી છે. ઉપાસના ક્ષેત્ર પણ ધ્યાનની આ બંનેય ધારાઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. પોતાના સ્વરૂપ અને વિભૂતિઓનો બોધ તથા પોતાના લક્ષ્ય તરફ પ્રખરતા, આ બંનેય પ્રયોજનો માટે ધ્યાનનો પ્રયોગ કરવામાં આવે છે.

આપણે આપણું સ્વરૂપ, ઈશ્વરની કૃપા-જીવનના મહત્વ અને લક્ષ્યની વાતને એક રીતે પૂર્ણપણે ભૂલી બેઠાં છીએ. નથી આપણને આપણી સત્તાનું જ્ઞાન, નથી ઈશ્વરનું ધ્યાન અને નથી લક્ષ્યનું જ્ઞાન. અજ્ઞાનના અંધકારની ભુલભુલામણીમાં ખરાબ રીતે ભટકી રહ્યા છીએ. આ ભૂલકણાપણું વિચિત્ર છે. લોકો વસ્તુને તો ઘણીવાર ભૂલી જાય છે, સાંભળેલી-વાંચેલી વાતોને ભૂલી જવાની ઘટનાઓ પણ બનતી રહે છે. ક્યારેક પરિચિત હોય તમને ભૂલી જવાથી તે અપરિચિત બની જાય છે, પણ એવું ક્યારેક જ થાય છે કે પોતાને ખુદને પણ ભૂલી જવામાં આવે. આપણે આપણને ફક્ત શરીર માનીએ છીએ. તેના સ્વાર્થને જ આપણો સ્વાર્થ, તેની જ આવશ્યકતાઓને આપણી આવશ્યકતા માનીએ છીએ. શરીર અને મન આ બંનેય સાધન જીવનરથનાં બે પૈડાં માત્ર છે, પણ બન્યું કંઈક વિલક્ષણ. આપણે આત્મસત્તાને સર્વથા ભૂલી બેઠાં છીએ.

આમ તો શરીર અને આત્માની પૃથક્તાથી વાત વારંવાર કહેવા સાંભળવામાં તો આવે છે, પણ એવું ભાન જીવનમાં કદાચ જ થતું હોય. જો થાય છે તો પણ બહુ ધૂંધળું. જો વસ્તુસ્થિતિ સમજી લેવામાં આવે છે અને જીવ સત્તા તથા તેનાં ઉપકરણોની પૃથક્તાનું સ્વરૂપ ચેતનામાં ઊભરી આવે છે તો આત્મ કલ્યાણની વાત મુખ્ય બની જાય છે અને વાહનો માટે જેટલું જરૂરી હોય એટલું જ ધ્યાન આપવામાં આવે છે. આજે તો આપણે નગ્ન ફરી રહ્યા છીએ અને વાહનોને સોનાના ઘરેણાંથી શણગારી રહ્યા છીએ. ‘આપણે’ ભૂખ્યા મરી રહ્યા છીએ અને વાહનોને ઘી પિવડાવવામાં આવી રહ્યું છે. ‘આપણે’ થી મતલબ છે આત્મા અને વાહનથી મતલબ છે શરીર અને મન. સ્વામી સેવકોની સેવમાઈમાં લાગેલો છે અને પોતાની જવાબદારીઓને સર્વથા ભુલાવી બેઠો છે, આ વિચિત્ર સ્થિતિ છે. વાસ્તવમાં આપણે આણાપણું ખોઈ બેઠાં છીએ.

આધ્યાત્મિક ધ્યાનનો ઉદ્દેશ્ય છે, પોતાના સ્વરૂપ અને લક્ષ્યની વિસ્મૃતિને કારણે ઉત્પન્ન થયેલી વર્તમાન વિપન્નતાઓથી છુટકારો મેળવવો. એક બાળક પોતાના મોસાળ જવા નીકળ્યો. રસ્તામાં મેળો જામ્યો હતો અને તે તેમાં જ ખોવાઈ ગયો, તે ત્યાંનાં દૃશ્યમાં એટલો ખોવાઈ ગયો કે તે પોતાનું ઘર અને ગંતવ્ય જ નહિ, પોતાનું સરનામું પણ ભૂલી ગયો. આ કથા બહુ અટપટી લાગે છે પણ છે સોળ આના સાચી અને તે આપણને બધાને લાગુ પડે છે. પોતાનું નામ, સરનામું, ઓળખપત્ર, ટિકિટ વગેરે બધું જ ગુમાવી દીધા પછી આપણે અસમંજસ ભરી સ્થિતિમાં ઊભા છીએ કે આખરે હું કોણ છું ? ક્યાંથી આવ્યો છું અને ક્યાં જવાનું હતું ? સ્થિતિ વિચિત્ર છે, તેને નથી સ્વીકારી શકાતી, નથી અસ્વીકાર થઈ શકતો. સ્વીકાર કરવાનું એટલાં માટે મુશ્કેલ છે કે આપણે પાગલ નથી, સારા એવા સમજદાર છીએ. બધો કારોબાર ચલાવીએ છીએ. પછી આત્મવિસ્મૃત ક્યાં થયા ? અસ્વીકાર કરવાનું પણ મુશ્કેલ છે, કારણ કે વાસ્તવમાં આપણે ઈશ્વરનો અંશ છીએ, મહાન મનુષ્ય મેળવનાર છીએ તથા પરમાત્માને પ્રાપ્ત કરવા સુધી ધોર અશાંતિની સ્થિતિમાં પડ્યા રહેવાની વાત પણ જાણીએ છીએ. સાથોસાથ એ પણ સ્પષ્ટ છે કે જે થવું જોઈએ, એ થઈ રહ્યું નથી અને જે ન કરવું જોઈએ તે કરી પણ નથી રહ્યા. આ જ અંતર્દૃઢ ઉભરાઈને જીવનના પ્રત્યેક ક્ષેત્રમાં છવાયેલો રહે છે અને આપણે નિરંતર ધોર અશાંતિ અનુભવીએ છીએ.

જીવનનું લક્ષ્ય પૂર્ણતા પ્રાપ્ત કરવાનું છે. આ પૂર્ણતા ઈશ્વરીય સ્તરની જ હોઈ શકે છે. આત્માને પરમાત્મા બનાવવા માટે તે લક્ષ પર ધ્યાનને એકાગ્ર કરવું આવશ્યક છે. મહત્વનાં મકાનો બનાવવા માટે, તે બનાવતાં પહેલાં તેના નકશા, છાપ અને મોડલ બનાવવામાં આવે છે. એન્જિનિયર, કારીગર તેને જોઈ જોઈને પોતાનું નિર્માણ કાર્ય ચલાવે છે. અને સમયાનુસાર મકાન બનીને તૈયાર થઈ જાય છે. ભગવાનનું સ્વરૂપ અને ગુણ, કર્મ અને સ્વભાવ કેવાં હોય તેની પ્રતિમા બનાવવામાં આવે છે અને પછી તેની સાથે સમીપતા, એકતા, તાદાત્મ્યના સ્થાપિત કરતાં કરતાં એ સ્તરના બનવા માટેના પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે. ધ્યાન-પ્રક્રિયાનું આ જ સ્વરૂપ છે.

અસંતુલનને સંતુલનમાં બદલવા માટે ધ્યાન-એકાગ્રતાના કુશળ અભ્યાસથી વધીને બીજો કોઈ વધુ ઉપયોગી ઉપાય હોઈ જ શકતો નથી. ઘણી વાર મન ક્રોધ, શોક, કામુકતા, પ્રતિશોધ, વિક્ષોભ જેવા ઉદ્વેગોમાં ખરાબ રીતે ફસાઈ જાય છે અને એ સ્થિતિમાં પોતાનો કે પારકો કંઈ પણ અનર્થ થઈ શકે છે. ઉદ્વિગ્નતાઓથી ઘેરાયેલું મન થોડાક સમયમાં પાગલ કે વિક્ષિપ્ત સ્તરનું થઈ જાય છે. સાચો નિર્ણય કરી શકવાનું અને વસ્તુ સ્થિતિને સમજી શકવાનું તેના ગજા બહારની વાત થઈ જાય છે. આ વિક્ષોભોથી મસ્તિષ્કને કેવી રીતે ઉગારવું અને કેવી રીતે સમતુલિત સ્થિતિમાં રહેવાનું અભ્યાસ બનાવવું, તેનું સમાધાન ધ્યાન-સાધનામાં જોડાયેલું છે. મને અમુક ચિંતન-પ્રવાહમાંથી હટાવીને અમુક દશામાં નિયોજિત કરવાની પ્રક્રિયા જ ધ્યાન કહેવાય છે. તેનો પ્રારંભ, અટકાવના સ્વેચ્છાચારથી મનને દૂર કરીને એક નિયત નિર્ધારિત દિશામાં લગાવવાના અભ્યાસથી થાય છે. ઇષ્ટ દેવ પર અથવા અમુક સ્થિતિ પર મનને નિયોજિત કરી દેવાનો અભ્યાસ જ તો ધ્યાનમાં કરવો પડે છે.

મન પર અંકુશ કરવામાં તેનો પ્રવાહ રોકવામાં સફળતા મેળવી લેવી એ જ ધ્યાનની સફળતા છે. આ સ્થિતિ આવવાથી કામુકતા, શોક-સંતપ્તતા, ક્રોધાંધતા, આતુરતા, લાલચ-લિપ્સા, જેવા આવેશો પર કાબૂ મેળવી શકાય છે. મસ્તિષ્કને આ ઉદ્વેગોથી રોકીને કોઈ ઉપયોગી ચિંતનમાં વાળી શકાય છે. કહે છે કે પોતાને વશમાં કરી લેનાર આખા સુદ્રાંનું મહત્વપૂર્ણ માધ્યમ બનો છે. સંસારને વશમાં કરી લે છે.

આત્મનિયંત્રણની આ સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરવામાં ધ્યાન-સાધનાથી વધીને બીજો કોઈ ઉપાય નથી. તેનો લાભ આત્મિક અને ભૌતિક બંને ક્ષેત્રોમાં એકસરખો મળે છે. અભીષ્ટ પ્રયોજનોમાં પૂરી તન્મયતા, તત્પરતા નિયોજિત કરવાથી કોઈ કાર્યનું સ્તર ઊંચું ઊઠે છે, સફળતાનો સાચો માર્ગ મળે છે અને મોટી મોટી ઉપલબ્ધિઓ પામવાની તક મળે છે. આત્મિક ક્ષેત્રમાં પણ આ જ તન્મયતા શક્તિઓના જાગરણથી માંડીને ઈશ્વર પ્રાપ્તિ સુદ્ધાંનું મહત્વપૂર્ણ માધ્યમ બને છે.

ધ્યાન યોગનો ઉદ્દેશ્ય પોતાની મૂળભૂત સ્થિતિ વિશે, પોતાના સ્વરૂપ વિશે વિચાર કરી શકવા યોગ્ય સ્મૃતિને પાછી લાવવાનો છે. જો કોઈ રીતે તે પાછી આવી શકે તો લાંબું સપનું જોઈને ડરી ગયેલી વ્યક્તિ જેવી અંતઃસ્થિતિ થયા વિના રહેતી નથી. ત્યારે લાગશે કે મેળામાં ખોવાયેલા બાળકથી, આત્મવિસ્મૃત માનસિક રોગીઓથી પોતાની સ્થિતિ જુદી રહી નથી. આ વ્યથાથી પીડાતા લોકો ખુદ નુકસાનમાં રહે છે અને પોતાના સંબંધીઓને દુઃખી કરે છે. આપણે આત્મબોધ ખોઈને ઘેટાંનાં ટોળામાં રહેતાં સિંહની જેમ દયનીય સ્તરનું જીવન વિતાવી રહ્યા છીએ. અને પોતાની માતા-પરમસત્તા કષ્ટ આપી રહ્યા છીએ. અને પોતાના માતા-પરમસત્તાને કષ્ટ આપી રહ્યા છીએ, દુઃખી કરી રહ્યા છીએ.

વિસ્મરણનું નિવારણ-આત્મબોધની ભૂમિકામાં જાગરણ-આજ છે ધ્યાન યોગનું લક્ષ્ય. તેમાં ઈશ્વરનું સ્મરણ કરવામાં આવે છે, પોતાના સ્વરૂપનો પણ અનુભવ કરવામાં આવે છે, જીવ અને બ્રહ્મના મિલનની સ્મૃતિ ફરીથી તાજી કરવામાં આવે છે અને એ અનુભવવામાં આવે છે કે જે દિવ્ય સત્તા સાથે એક રીતે સંબંધ વિચ્છેદ કરી રાખવામાં આવ્યો છે. તે જ આપણે જનની અને શુભચિંતક છે. એટલું જ નહિ તે કામધેનુની જેમ સશક્ત પણ છે કે તેનું પયપાન કરીને દેવોપમ સ્તરનો લાભ લઈ શકાય.

કલ્પવૃક્ષની છાયામાં બેસીને બધું જ મેળવી શકાય છે, ઈશ્વર સત્તા સાથે સંપર્ક, સાંનિધ્ય, ઘનિષ્ઠતા કરી લીધા પછી પણ એવું કંઈ બાકી નથી રહેતું જેને અભાવ, દારિદ્ર્ય કે શોક સંતાપ કહી શકાય.

ધ્યાન યોગ આપણને આ જ લક્ષ્યની પૂર્તિમાં મદદ કરે છે. સ્પષ્ટ છે કે આત્મબોધથી વધીને માનવ જીવનનો બીજો કોઈ લાંચ હોઈ શકતો નથી. ભગવાન બુદ્ધને જે વડના ઝાડ નીચે બેસીને બીજા લોકો પણ આત્મબોધનો લાભ પ્રાપ્ત કરી શકશે અને બીજા બુદ્ધ બની શકશે. કોઈ સ્થૂળ વૃક્ષની નીચે બેસીને મહાન જાગરણની સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરી શકવાનું મુશ્કેલ છે, પણ ધ્યાન યોગના કલ્પવૃક્ષની છાયામાં સાચા મનથી બેસનાર વ્યક્તિ આત્મબોધનો લાભ લઈ શકે છે અને નર-પશુના સ્તરથી ઉંચો ઉઠીને નર-નારાયણ સમાન બની શકે છે.

મન જંગલી હાથી જેવું છે, જેને પકડવા માટે પાલતુ, પ્રશિક્ષિત હાથી મોકલવો પડે છે. સધાયેલી બુદ્ધિ પાલતુ હાથીનું કામ કરે છે. ધ્યાનનાં દોરડાંથી પકડી જકડીને તેને કાબૂમાં લાવે છે અને પછી તેને સત્પ્રયોજનમાં સંલગ્ન થઈ શકવા યોગ્ય સુસંસ્કૃત બનાવે છે.

પાણીનો સ્વભાવ નીચે પડવાનો છે. તેને ઊંચું ઉઠાવવું હોય તો પંપ, ચક્કી, ડંકી વગેરે લગાવવાની વ્યવસ્થા કરવી પડે છે. નિમ્નગામી પતનોન્મુખ પ્રવૃત્તિઓમાં જ આપણી મોટા ભાગની શક્તિઓ નાશ પામતી રહે છે.

તેને ઉપર ઉઠાવવા માટે મસ્તિષ્કમાં દિવ્ય પ્રયોજનનો માટે પ્રયુક્ત થવાની ધ્યાનની પ્રક્રિયા અપનાવવી પડે છે.

જ્ઞાનયજ્ઞમાં તમે પણ આહુતિ આપો

સમસ્ત સંકટોનું એકમાત્ર કારણ છે - માનવીય દુર્બુદ્ધિ. જે ઉપાયથી દુર્બુદ્ધિને દૂર કરી સદ્બુદ્ધિ સ્થપાય, તે જ માનવકલ્યાણનો તથા વિશ્વશાંતિનો સમાધાનકારક માર્ગ છે.

યુગઋષિ પરમપૂજ્ય પં. શ્રીરામ શર્મા આચાર્યજીએ વર્તમાન યુગની સમસ્યાના સમાધાન માટે હજારો પુસ્તકો લખ્યાં છે. આ પુસ્તકોને જન જનને વંચાવવા તે આજનો યુગધર્મ છે.

પુસ્તક સૂચિ નીચેના સરનામે પત્ર લખીને નિ:શુલ્ક મંગાવો. પ્રાપ્તિસ્થાન : ગાયત્રી

જ્ઞાનપીઠ, જૂના વાડજ, અમદાવાદ ટે.નં. ૦૭૯ ૨૭૫૫૭૨૫૨

પ્રકાશન : યુગ નિર્માણ યોજના વિસ્તાર ટ્રસ્ટ, ગાયત્રી તપોભૂમિ, મથુરા-૩ ફોન : ૦૫૬૫-૨૫૩૦૧૨૮, ફેક્સ : ૦૫૬૫-૨૫૩૦૨૦૦

E-Mail : yugnirman@awgp.org.